РЕЦЕНЗИЯ

от проф. ден Добринка Пейчева

на дисертационен труд на тема: "Социални мрежи и медийна грамотност на младите хора в Гърция" от докторант в самостоятелна форма на обучение в катедра Социология при ЮЗУ"Неофит Рилски, Благоевград Атанасия Димитриос Константопулу за придобиване на образователната и научна степен "доктор" по професионално направление

3.1. Социология, антропология и науки за културата, Докторска програма по Социология

Научен ръководител: доц. д-р Гергана Попова

Основание за написване и представяне на рецензията е включването ми в състава на Научно жури за защита на дисертационния труд със Заповед №1617 от 25.08.2025 на ректора на ЮЗУ "Неофит Рилски" проф.д-р Николай Марин, на основание чл.4 ал 2 от ЗРАСРБ и чл 30 от Правилника за прилагането му, както и на Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ и решение на Факултетния съвет с протокол № 19/25.08.2025.

1. Кратка информация за кандидата

Дисертантката Атанасия Константопулу е родена на 12.03.1984 в Гърция, живее и работи в Илио, Атина.

Има филологическо образование (бакалавърска степен) в Гърция. От 2022 г е магистър по училищна психология и междукултурно образование в ЮЗУ "Неофит Рилски". От същата година – 2022 до сега Атанасия Константопулуа работи като заместващ учител - филолог в гимназии и колежи в Атина, преподавайки обикновено на деца с обучителни затруднения.

Участвала е в множество семинари, работни срещи и конференции в Гърция и чужбина по теми, свързани с образованието на младежи, с прилагане на рехабилитационни програми и програми за психологическо развитие и подкрепа.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Актуалност. Дисертационният труд е актуален с акцентите си върху силно нарастващото ангажиране на подрастващите със социалните мрежи. Социологически

изследвания в Гърция и данни от статистиката, посочени от дисертантката, разкриват, че социалните мрежи са не само разнообразни форми за забавление, но и социализационни фактори, включително и среда междуличностна комуникация и повлияване. Нещо повече, че социалните мрежи форматират поведението, практиките и информираността на младите, повлиявайки конкретни културни хабитуси, намесвайки се в социалните взаимодействия и учебната среда.

Актуалността е свързана и с необходимостта от медийната грамотност, доколкото социалните мрежи, съсредоточавайки в себе си различни информационни източници, включително и информация от самите участници в интернет комуникацията, предполагат умения за критичен прочит на налични съдържания, разпознаване на дезинформация и хибридни информационни атаки. Медийната грамотност и умения се артикурират от дисертантката не само като актуална необходимост, но и като основен инструмент за критична оценка и справяне с дезинформационните и манипулативни съдържания и апели, подчертавайки нарастващата им значимост за справяне_в настоящето.

Дисертационният труд надгражда множеството съществуващи разработки по дисертационната тема, предлагайки едно по-цялостно концептуализиране на междупоколенческата динамика, влияеща върху осмислянето и развитието на медийната грамотност при използването на социалните мрежи от младите хора. Този акцент е свързан с предложението за разработване на национални стратегии, които да ангажират не само училищата, но и семействата в лансирането на нови подходи за безопасни комуникационни практики (стр 5) Дисертантката настоява образователните институции и семействата да подкрепят развиването на умения за дигитална медийна грамотност и за успешна критична оценка на текстове при младите хора, акцентирайки върху "пресичането на комуникационни технологии и съдържания", както и с наличие на релевантна образованост на младите хора.

Дисертацията е с общ обем от 196 стандартни страници. Включва увод, три части, приложения (два въпросника) и използвана литература. Подкрепена е от 56 таблици и 61 графики. Използваната литература обхваща 154 заглавия, свързани с темата на дисертационния труд . Като особено положителен момент посочвам, че са цитирани и няколко публикации с български учени в международни издания.

Дисертацията притежава изискуемите атрибути за един дисертационен труд"цел, задачи, обект, предмет методи, хипотези, защитени тези .

Целта на дисертационният труд е "да се изследва връзката между използването на социалните медии и развитието на медийната грамотност сред младите хора в Гърция. По-конкретно, той се стреми да анализира начина, по който социалните мрежи влияят върху способността на младите потребители критично да оценяват, интерпретират и взаимодействат с дигитално съдържание. Целта е да се идентифицират най-широко използваните платформи и често срещаните модели на употребата им, да се оцени нивото на медийна грамотност - т.е. адекватна преценка за достоверността на информацията и разбиране на механизмите на дигиталната среда – и да се разгледа въпросът дали и как социалните медии се използват за образователни цели. Освен това, изследването има за цел да проучи как тези платформи оформят комуникационните практики и междуличностните отношения, както и да анализира родителските перспективи относно ангажираността на децата им със социалните мрежи. И не на последно място, основна цел е също в него да се осъзнаят рисковете, но и възможностите, предоставяни от социалните медии, като се акцентира върху значението на интегрирането на образованието по медийна грамотност както във формалния, така и в неформалния учебен контекст в Гърция. Постигането на съвкупността на тези цели би трябвало да генерира цялостно разбиране за предизвикателствата и възможностите, които социалните медии предлагат в живота на младите гърци, и да се набележат насоки за това как медийната грамотност да бъде ефективно подкрепена.

С оглед на осъществяването на *горните цели*, дисертантката си е поставила следните задачи:

- 1. Да се направи систематичен преглед на най-широко използваните *платформи* за социални медии сред младите хора в Гърция, който включва анализ на честотата на използването им, целта и предпочитанията за съдържание.
- 2. Да се оцени текущото състояние на медийната грамотност сред целевата група с особен акцент върху способността на респондентите да оценяват онлайн съдържание, да разграничават надеждни източници и да разбират дигиталните механизми, лежащи в основата на *социалните платформи*......
- 5. Да се проучат родителските възприятия, опасения и стратегии за медиация, отнасящи се до ангажираността на децата им в социалните мрежи.

Цитирам почти изцяло целта и задачите, тъй като към тях имам въпрос и препоръка. Препоръката ми е за понятийна прецизност и в тази връзка с отстраняване

на някои противоречия (имам предвид цел или цели на дисертацията, както и социални медии, социални мрежи или платформи като обект на дисертацията)

Оценката ми за формулираните задачи е, че са релевантни на поставената цел на дисертацията и успешно я конкретизират.

5 те хипотези на дисертантката също са релевантни Основани са на изводи от цитираната литература и резултират от поставените цели и задачи, а именно:

- 1. По-голямата част от младите хора в Гърция използват *социалните медии* ежедневно предимно за забавление и комуникация, докато образователната им употреба остава второстепенна.
- 2. Въпреки че младите хора демонстрират високи нива на дигитална активност, тяхната медийна грамотност особено по отношение на проверка на източниците, разпознаване на дезинформация и разбиране на дигиталните алгоритми не е на особено високо ниво.
- 3. Употребата на социалните медии като образователен инструмент допринася положително за обучението на учениците, когато се използва по структуриран и целенасочен начин, например за достъп до учебни материали или участие в академични групи.
- 4. Родителските възприятия като цяло са свързани с рисковете от използването на социалните медии, най-вече разсейване, поверителност на личната информация на младежите и време пред екрана, но активното и информирано родителско посредничество остава ограничено.
- 5. Съществува видима разлика между дигиталното владеене (лекота на навигиране в *платформите*) и нивото на медийна грамотност, което предполага, че честото използване на социалните медии не е равносилно на информирано или критично използване. Отново цитирам авторката, тъй като всичките те са валидни и в български условия, констатирални от мен в поредица изследвания в нашата страна.

Използваните методи в дисертацията са количествени. Проведени са 2 онлайн анкети с младежи (студенти, завършили висше образование и работещи млади хора) и с родители на младежи, като са използвани два структурирани въпросника – един за млади хора и един за родители. И двете емпирични изследвания са съобразени със

съществуващите международни етични стандарти, като гарантират анонимност, информирано съгласие и доброволно участие.

Дисертацията е разгърната в рамките на предметните области на социология на медиите и комуникациите, на социология на образованието, на социална психология, на съществуващите правните норми в тези области и на действащи практики.

Общата ми оценка за дисертационният труд във връзка с изискуемите елементи е положителна и разкрива не само ерудираността на дисертантката, но и нейната академична компетентност във формулиране на изследователски въпроси в конкретната изследвана проблематика

3. Оценка на получените научни и приложни резултати

В първа глава е теоретизирана понятийната рамка и е направен опит за концептуализиране на новите медии в живота на младите хора в Гърция изхождайки от социалните мрежи. Артикулирани са аспекти от многостранното им влияние върху комуникациите, образованието, гражданските позиции, медийната грамотност и способностите на младите за критична оценка на опитите за хибридни атаки и дезинформация. Изведени са възможностите им да бъдат едновременно среда за потребление и създаване на съдържания от младите хора, участването им в дигиталните културни процеси. Интерпретирани са известните ползи от социалните медии от рода на улеснения за креативност, образованост, емоционална свързаност, гражданска активност, получаване на публичност, доброволчески инициативи. Представени са и негативни влияния- пристрастеност, затормозеност, намален праг на възприемане и пр Анализирани са водещи медийни теоретици и теоретици на образованието, в частност и на медийната грамотност. Подчертана е нуждата разработване на специализирани национални стратегии за положителното им използване в образователните процеси.

Втора глава на дисертацията концептуализира взаимообвързаността на образователните социални платформи и дистанционното образование, както и на спецификите за медийна грамотност. Подчертани са известните предимства, но и недостатъци – информационно претоварване ограничения за проверката на качеството на съдържанието. Проследена е еволюцията за медийна грамотност и нейното засилено влияние в дигитална среда. Подчертано е европейското определение на медийната грамотност не само като способност за достъп и използване на цифрови инструменти, но и като способност за критичен анализ на медийно съдържание, разбиране на механизмите зад производството на информация. Посочени са резултати от изследвания

към Европейската комисия и ЮНЕСКО, както и на гръцки изследователи, подчертава се , че медийната грамотност е в процес на формиране като официална политика и приоритет в учебните програми. Докторантката е представила съществуващи образователни програми за медийна грамотност в Гърция, както и проекти в конкретни училища с акценти върху онлайн безопасността и дигиталното гражданство.

Трета глава се основава на събиране и анализ на първични данни от авторови нарочни изследвания с описания на използвания инструментариум. Създаденото и проведено от докторатктата емпирично изследване в Гърция, включва: 1 онлайн анкета сред младежите, основана на общо 311 души (138 мъже и 173 жени) на възраст от 18 до 25 години. Моделът на извадката включва студенти, завършили висше образование в последните няколко години и млади хора в ранни етапи на заетост; 2. онлайн анкета сред родители на млади хора. Отзовали са се 47 родители на млади хора на възраст от 18 до 25 години. Констатирано е, подобно на много други изследвания по тази тема и в други страни, че младежите са силно ангажирана със социалните мрежи, но нямат високи умения за медийна грамотност; че учебните дигитални платформи са недостатъчно използвани в образованието, че участието на родителите в дигиталния живот на децата им е ограничено и пр.

Докторантката Константопулу подчертава изрично, че получените резултати потвърждават всяка една от формулираните от нея хипотези.

Оценката ми за тази глава е, че проведените изследвания и анализ на резултати, макар и непредставителни, се потвърждават от изследвания в България и в други страни по тази тема. Имам предвид представителните изследвания на проф Дивина Фрау Мейгс от Сорбоната, в които нашата катедра бе представена от 3 колеги; на проф. Хосе Тореро от Испания към ЕК, в което съм участвала и пр.

Посочвам ги, тъй като те фигурират в използваната литература на докторантката.

4. Приноси

Приемам изведените от докторантката научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд.

Депозираният **автореферат** отразява напълно съдържанието на дисертационния труд. Дисертацията е преминала проверка със системата за антиплагиатство Турнитин и е изцяло авторски текст.

Посочени са 4 авторови публикации по темата.

Всеки раздел от отделните глави в дисертационния труд съдържа компетентни разсъждения, релевантни анализи и изводи, показващи не само обикновено авторско присъствие, но и ерудираност и изследователска загриженост и отговорност.

5. Бележки и препоръки

Термините "социални медии" и "социални мрежи" често се използват в текста като синоними, както и понятието платформи. Особено тава е видимо при целта на дисертационния труд, където съм ги отбелязала с курсив.

В първа глава дисертантката цитира известни автори относно рамката на тези понятия, но те са представени безкритично и в дисертационния текст се наблюдава , известна неприцизна употреба. Имам предвид, че YouTube или TikTok се приемат безкритично като форми на социални медии.

Дисертантката уточнява, че "в нейното изследване терминът "социални медии" ще бъде използван като всеобхватна категория, докато социалните мрежи ще бъдат цитирани специално, когато се обсъждат платформи, които дават приоритет на работата в мрежа и междуличностните отношения", но в дисертационния текст е налице разминаване. На стр 17-18 от дисертацията например Ютуб е включена от дисертантката като социална мрежа, а е прието безкритично, че е социална медиа.

Всъщност сред учените в областта на социология на медиите и комуникациите и в световен план, няма все още общоприето виждане за понятието социални медии или социални мрежи, въпреки че съществуват много публикации на автори с международен авторитет, някои от които са цитирани от дисертантката. Препоръката ми към Анастасия Константопулу е да прецизира използването им в бъдещото публикуване на дисертацията, което горещо препоръчвам.

6.Заключение

В заключение считам, че отправената ми препоръка не омаловажава научните постижения в дисертацията и препоръчвам на членовете на уважаемото Научно жури да гласуват с "Да" за придобиването на образователната и научна степен "Доктор" от Атанасия Димитриос Константопулу, по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, специалност Социология.

рецензент:

проф.дсн Добринка Станчева Пейчева

23.09. 2025 г.

REVIEW

by Prof. Dobrinka Peicheva, PhD and DSc

of a dissertation on the topic: "Social Networks and Media Literacy of Young People in Greece" by a doctoral student in an independent form of study at the Department of Sociology at the Southwestern University "Neofit Rilski", Blagoevgrad

Atanasia Dimitrios Konstantopoulou for acquiring the educational and scientific degree "doctor" in a professional field 3.1. Sociology, Anthropology, and Cultural Sciences, Doctoral Program in Sociology

Scientific Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Gergana Popova

The basis for writing and submitting the review is my inclusion in the Scientific Jury for the defense of the dissertation work by Order No. 1617 of 25.08.2025 of the Rector of the South-West University "Neofit Rilski" Prof. Dr. Nikolay Marin, based on Art. 4, paragraph 2 of the Law on the Protection of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria and Art. 30 of the Regulations for its implementation, as well as the Internal Rules for the Development of the Academic Staff of the South-West University and the decision of the Faculty Council with protocol No. 19/25.08.2025.

1. Brief information about the candidate

The dissertation candidate, Atanassia Konstantopoulou, was born on 12.03.1984 in Greece, lives and works in Ilio, Athens.

She has a philological education (bachelor's degree) in Greece. Since 2022, she has been a Master of Science in School Psychology and Intercultural Education at the Southwestern University "Neofit Rilski". From 2022 to the present, Athanassia Konstantopoulou has worked as a substitute teacher and philologist in high schools and colleges in Athens, typically teaching children with learning disabilities.

She has participated in numerous seminars, workshops, and conferences in Greece and abroad on topics related to the education of young people, including the implementation of rehabilitation programs and those focused on psychological development and support.

2. General characteristics of the dissertation work

Relevance and importance. The dissertation work is relevant with its emphasis on the rapidly growing engagement of adolescents with social networks. Sociological research in Greece and statistical data cited by the dissertation candidate reveal that social networks are not only various forms of entertainment, but also socialization factors, including an environment for interpersonal communication and influence. Moreover, social networks form the behavior, practices, and awareness of young people, influencing specific cultural habits, interfering in social interactions, and the learning environment.

The relevance is also related to the need for media literacy, insofar as social networks, concentrating various information sources, including information from the participants in Internet communication themselves, imply skills for critical reading of available content, recognition of disinformation, and hybrid information attacks. Media literacy and skills are articulated by the doctoral candidate not only as a current necessity, but also as a basic tool for critical assessment and dealing with disinformation and manipulative content and appeals, emphasizing their growing importance for dealing with the present

The dissertation builds on the many existing works on the dissertation topic, offering a more comprehensive conceptualization of the intergenerational dynamics influencing the understanding and development of media literacy in the use of social networks by young people. This emphasis is related to the proposal to develop national strategies that would engage not only schools, but also families in launching new approaches for safe communication practices (p. 5). The dissertation insists that educational institutions and families support the development of digital media literacy skills and successful critical evaluation of texts in young people, emphasizing the "intersection of communication technologies and content", as well as the presence of relevant education of young people.

The dissertation has a total volume of 196 standard pages. It includes an introduction, three parts, appendices (two questionnaires), and literature used. It is supported by 56 tables and 61 graphs. The literature used includes 154 titles related to the topic of the dissertation. As a particularly positive point, I would like to point out that several publications by Bulgarian scientists in international publications have been cited.

The dissertation possesses the required attributes for a dissertation work: aim, tasks, object, subject, methods, hypotheses, and defended theses.

The **aim** of the dissertation work is "to investigate the relationship between the use of *social* media and the development of media literacy among young people in Greece. Specifically, it seeks to analyze the way in which social networks influence the ability of young users to critically evaluate, interpret, and interact with digital content. The aim is to identify the most widely used *platforms* and the common patterns of their use, to assess the level of media literacy - i.e., an adequate assessment of the reliability of information and an understanding of the mechanisms of the digital environment - and to examine the question of whether and how social media are used for educational purposes. In addition, the study aims to examine how these platforms shape communication practices and interpersonal relationships, as well as to analyze parental perspectives on their children's engagement with social networks. Last but not least, a main aim is also to be aware of the risks, but also the opportunities provided by social media, emphasizing the importance of integrating media literacy education in both formal and non-formal learning contexts in Greece. Achieving the set of these objectives should generate a comprehensive understanding of the challenges and opportunities that social media offer in the lives of young Greeks, and outline guidelines on how media literacy can be effectively supported.

To achieve the above objectives, the doctoral candidate has set herself the following tasks:

- 1. To conduct a systematic review of the most widely used *social media platforms* among young people in Greece, which includes an analysis of the frequency of their use, purpose, and content preferences.
- 5. To examine parental perceptions, concerns, and mediation strategies regarding their children's engagement in *social networks*.

I quote almost entirely the aim and objectives, as I have a question and a recommendation for them. My recommendation is for conceptual precision, and in this regard, the removal of some contradictions (I mean the aim or aims of the dissertation, as well as social media, social networks, or platforms as the subject of the dissertation)

My assessment of the formulated tasks is that they are relevant to the set goal of the dissertation and successfully specify it.

The 5 hypotheses of the dissertation are also relevant. They are based on conclusions from the cited literature and result from the set goals and tasks, namely:

- 1. The majority of young people in Greece use *social media* daily primarily for entertainment and communication, while their educational use remains secondary.
- 2. Although young people demonstrate high levels of digital activity, their media literacy especially in terms of checking sources, recognizing disinformation, and understanding digital algorithms is not at a particularly high level.
- 3. The use of social media as an educational tool contributes positively to student learning when used in a structured and purposeful manner, for example, to access learning materials or participate in academic groups.
- 4. Parental perceptions are generally related to the risks of social media use, especially distraction, privacy of young people's personal information, and screen time, but active and informed parental mediation remains limited.
- 5. There is a visible difference between digital proficiency (ease of navigating the platforms) and the level of media literacy, which suggests that frequent use of social media is not equivalent to informed or critical use. I quote the author again, as all of them are also valid in Bulgarian conditions, as established by me in a series of studies in our country.

The methods used in the dissertation are quantitative. 2 online surveys were conducted with young people (students, higher education graduates, and working young people) and with parents of young people, using two structured questionnaires - one for young people and one for parents. Both empirical studies are consistent with existing international ethical standards, guaranteeing anonymity, informed consent, and voluntary participation.

The dissertation is developed within the subject areas of sociology of media and communications, sociology of education, social psychology, the existing legal norms in these areas, and current practices.

My overall assessment of the dissertation work in relation to the required elements is positive and reveals not only the erudition of the dissertation candidate, but also her academic competence in formulating research questions in the specific researched issue.

3. Evaluation of the obtained scientific and applied results

In the first chapter, the conceptual framework is theorized, and an attempt is made to conceptualize new media in the lives of young people in Greece based on social networks. Aspects of their multifaceted influence on communications, education, civic positions, media literacy, and the abilities of young people to critically evaluate attempts at hybrid attacks and disinformation are articulated. Their possibilities to be both an environment for consumption and creation of content by young people, and their participation in digital cultural processes are discussed. The known benefits of social media, such as facilitating creativity, education, emotional connection, civic engagement, gaining publicity, and volunteer initiatives, are interpreted. Negative influences are also presented - addiction, inhibition, reduced threshold of perception, etc. Leading media theorists and theorists of education, in particular of media literacy, are analyzed. The need to develop specialized national strategies for their positive use in educational processes is emphasized.

The second chapter of the dissertation conceptualizes the interconnectedness of educational social platforms and distance education, as well as the specifics of media literacy. The known advantages are emphasized, but also disadvantages - information overload, limitations for checking the quality of content. The evolution of media literacy and its increased influence in the digital environment is traced. The European definition of media literacy is emphasized not only as the ability to access and use digital tools, but also as the ability to critically analyze media content, understanding the mechanisms behind the production of information. Results of research at the European Commission and UNESCO, as well as Greek researchers, are cited; it is emphasized that media literacy is in the process of being formed as an official policy and priority in curricula. The doctoral student has presented existing educational programs for media literacy in Greece, as well as projects in specific schools with an emphasis on online safety and digital citizenship.

The third chapter is based on the collection and analysis of primary data from the author's own research, with descriptions of the instruments used. The empirical research created and conducted by the doctoral thesis in Greece includes: 1. an online survey among young people, based on a total of 311 people (138 men and 173 women) aged 18 to 25. The sample model includes students who have graduated from higher education in the last few years and young people in early stages of employment; 2. an online survey among parents of young people. 47 parents of young people aged 18 to 25 responded. It was found, like many other studies on this topic in other countries, that young people are highly engaged with social networks, but

do not have high media literacy skills; that digital learning platforms are insufficiently used in education, that the participation of parents in the digital life of their children is limited, etc.

PH.D student Konstantopoulou explicitly emphasizes that the results obtained confirm each of the hypotheses formulated by her.

My assessment of this chapter is that the research conducted and analysis of results, although unrepresentative, are confirmed by research in Bulgaria and other countries on this topic. I mean the representative research of Prof. Divina Frau Meigs from the Sorbonne, in which our department was represented by 3 colleagues; of Prof. José Torero from Spain at the EC, in which I participated, etc.

I point them out because they appear in the literature used by the PhD student.

4. Contributions

I accept the scientific and applied scientific contributions made by the doctoral student in the dissertation.

The submitted **abstract** fully reflects the content of the dissertation.

The dissertation has been checked with the anti-plagiarism system Turnitin and is entirely the author's text.

4 authors' publications on the topic are listed.

Each section of the individual chapters in the dissertation contains competent reasoning, relevant analyses, and conclusions, showing not only the author's simple presence but also erudition and research concern and responsibility.

5. Notes and recommendations

The terms "social media" and "social networks" are often used in the text as synonyms, as is the concept of "platforms". This is especially visible in the purpose of the dissertation, where I have marked them in italics.

In the first chapter, the dissertation author quotes well-known authors regarding the framework of these concepts, but they are presented uncritically, and in the dissertation text, a certain uncritical use is observed. I mean that YouTube or TikTok are accepted uncritically as forms of social media.

The doctoral candidate specifies that "in her research, the term 'social media' will be used as an all-encompassing category, while social networks will be cited specifically when discussing platforms that prioritize networking and interpersonal relationships", but there is a discrepancy in the dissertation text. On pages 17-18 of the dissertation, for example, YouTube is included by the doctoral candidate as a social network.

In fact, among scholars in the field of sociology of media and communications, there is still no generally accepted view on the concept of social media or social networks, although there are many publications by authors with international authority, some of which are cited by the PhD student. My recommendation to Anastasia Konstantopoulou is to specify their use in the future publication of the dissertation, which I highly recommend.

6. Conclusion

In conclusion, I believe that my recommendation does not belittle the scientific achievements in the dissertation, and I recommend that the members of the esteemed Scientific Jury vote "Yes" for the acquisition of the educational and scientific degree "Doctor" by Atanasiua Dimitrios Konstantopoulou, in the professional field 3.1. Sociology, Anthropology and Cultural Sciences, specialty Sociology.

Reviewer:

Prof. Dobrinka Stancheva Peicheva

23.09. 2025